

TEZAU LITURGIC
13 DECEMBRIE

VIATA
SF.MUCENICI
EUSTRATIE,AUXENTIE,
EVGHENIE,MARDARIE
SI OREST
DE LA
SEBASTA CAPADOCIEI

ROMAN,1993

13 DECEMBRIE

VIAȚA SF.MUCENICI EUSTRATIE, AUXENTIE, EVGHENIE, MARDARIE ȘI OREST DE LA SEBASTA CAPADOCIEI

Pe vremea împărăției lui Dioclețian și Maximian, toată stăpânirea romană era plină de nedumnezeiasca înțelepciune idolească și toți oamenii, râvnind unul altuia, ca niște turbați se sârguiau în acea păgânătate. Mai ales când se trimiteau porunci împărătești în unele zile, prin toate cetățile și locurile către domni și către judecători, poruncind ca să aducă idolilor multe daruri și jertfe în zilele cele hotărâte și de praznice, făgăduind celor care vor sluji cu osârdie idolilor răsplată împărătească, învrednicire de cinste și dregătorie. Iar celor care nu vor vrea să se închine idolilor și să le aducă jertfe, aceora mai întâi să li se ia averea; apoi pe dânșii, după felurite și multe munci, să-i supună la pedeapsă cu moartea. De aceea era prigoană mare în toată lumea, sînguindu-se pretutindeni domnii și stăpânitorii ca să piardă de pe pământ credința creștinească.

În acea vreme s-a vestit acelor împărați păgâni, cum că toată Armenia cea mare și Capadocia se împotrivesc poruncii lor și vor să iasă din stăpânirea romanilor, nădăjduind spre Hristos Cel

răstignit, crezând cu tot sufletul într-Însul. Deci, s-a tulburat de aceasta împăratul Dioclețian și, chemând pe toți boierii săi, a ținut sfat trei zile, de dimineață până seara, gândind cum ar putea să deștrădăcineze creștinătatea. Mai întâi pe cei ce stăpâneau în cele două țări, adică în Armenia și Capadocia, i-au scos din stăpânire, ca pe niște neiscușiți și nevrednici care nu știau să ocârmuiască stăpânirile încredințate lor și să smerească nesupunerea poporului. Apoi a ales doi din neamul grecesc, învățați în limba elinească, pe Lisie și pe Agricolae, amândoi cu nărav rău și cumpliți, și i-a pus pe aceștia peste aceste țări. Lui Lisie i-a dat rânduiala limitaniei, adică păzirea hotarelor, iar lui Agricolae, poruncindu-i să stăpânească toată eparhia, i-a încredințat mulțimea ostașilor care erau rânduiți în acele cetăți.

Deci, ajungând acei tirani nemilostivi prin țările încredințate lor, mulțime mare de toată vârsta, era omorâtă fără cruțare și fără cercetare, numai cât de mică clevetire s-ar fi adus la dânsii asupra cuiva de la zavistuatorii vrăjmași. În toate zilele erau cercetați și prinși creștinii și aduși la pierzare, de către acei băutori de sânge, ca niște fiare mănătoare de om. Lisie, fiind în cetatea Satalia, când află undeva oarecare bărbați sfinți și femei, după multe ispitiri și munci, sub strajă mare îi

trimitea legați la Agricolaе, care era în Sevastia, pentru ca să nu moară în patria lor și să nu fie dați obișnuitei îngropări de către rudenii și cunoscuții lor, ca, fiind omorâți în pământ străin, să piară fără știrea nimănui. Asemenea făcea și Agricolaе, cu creștinii prinși în Sevastia. Îi trimitea în Satalia la Lisie, pentru că era între dânsii mare prietenie și unire în cuget și un gând aveau ticăloșii: ca, astfel, mai multă răutate să facă creștinilor, omorându-i afară de patria lor.

Acestea făcându-se astfel, Eustratie, bărbat însemnat în cetatea Satalia, cel dintâi cu bunul neam și cu dregătoria - căci era din rânduiala voievozilor -, binecredincios fiind și temător de Dumnezeu și petrecând viața fără prihană, văzând răutatea cea mare ce se făcea creștinilor în toate zilele, se necăjea cu sufletul, se mâhnea și strigacu lacrimi către Domnul nostru Iisus Hristos, petrecând în post și în rugăciuni ca să fie milostiv robilor Săi. Apoi, căutând spre poporul său, se ruga să-i mântuiască de o nevoie ca aceea și să întoarcă răutatea ce era asupra lui. Dorea încă să intre în nevoințele sfinților și să se învrednicească a fi părtaș muceniciei lor. Dar, socotind muncile cele de multe feluri și iușimea cea cumplită a muncitorului, se temea.

Atunci, în gândul său a socotit să-i facă o ispitire ca aceasta: luând brâul l-a dat credincioasei sale slugi și i-a poruncit să-l ducă în biserica Aravrachiei, de unde era de neam Eustratie. La biserica aceea era preot în acea vreme Auxentie, cel mărturisit rob al lui Dumnezeu. Și a învățat pe sluga sa să pună brâul în altar, iar el să se ascundă în biserică și să pândească cine va veni să ia mai întâi brâul. Dacă preotul Auxentie, intrând să se roage, va lua brâul, să nu-i zică nimic și să se întoarcă; iar de va voi mai întâi altcineva din clerici să-l ia, să nu-l lase nicidecum și să-l aducă înapoi.

Astfel învățând pe slugă, l-a trimis, gândind în mintea sa și zicând: "Dacă va lua preotul brâul, apoi acel semn îi va fi ca o purtare de grijă și ca o prevestire a bunăvoinței lui Dumnezeu, că se va da la munci pentru Hristos; iar de va fi să-l ia altcineva, să-i fie semn că nu se va da la munci, ci să-și păzească în taină credința". După puține zile, întorcându-se slugă, a spus stăpânului său că în același ceas în care a pus brâul în altar, îndată a venit preotul Auxentie, ca și cum ar fi fost trimis și, intrând în altar, a luat brâul. Auzind acestea Eustratie s-a bucurat foarte mult și strălucea fața lui de bucurie și veselie, încât se miră de el prietenul său Evghenie.

În acea vreme fericitul Auxentie a fost prins împreună cu alți creștini și, fiind întrebat în divan și muncit, a fost aruncat în temniță și ținut în legături. Apoi, fiind pregătit un divan în mijlocul cetății pe loc înalt, a șezut Lisie cu mândrie și a poruncit să scoată pe cei legați ca să-i întrebe. Sfântul Eustratie, intrând în temniță, a rugat pe toți sfinții care erau legați pentru Hristos să se roage pentru dânsul, căci zicea că și el în aceeași zi are să se facă părtaș nevoinței lor. Atunci toți sfinții cei legați, plecându-și genunchii, s-au rugat pentru dânsul către Dumnezeu și, zicând "Amin", mergeau în urma lui Eustratie.

Stând ceata ostașilor înaintea judecătorului, după obicei, a poruncit Lisie să aducă înaintea divanului său pe câte unul, adică pe acei care fuseseră mai înainte la întrebare. Iar Eustratie a zis: "În zilele trecute s-a citit în divan porunca cea împărătească, ca de pretutindeni creștinii, cei ce se vor afla în orice rânduială, să se aducă înaintea judecății tale. Deci s-a adus Auxentie, cel demult slăvit cu neamul și cu viața, iar acum și mai slăvit cu bărbăția și tăria care s-a arătat într-însul, căci s-a făcut rob al lui Hristos, Împăratul ceresc. Acela, stând în fața acelui divan, s-a nevoit cu nevoința nemuririi, muștrând a ta nedumnezeire, o! judecătorule, grăind cuvinte, arătând fapte prea înțelepte și răbdând munci. Și de vreme ce, pe cel

ce l-ai pus în temniță tâlhărească, acum iarăși ai poruncit să se scoată la întrebare împreună cu sfinții săi, iată, toți stau înaintea ta, împreună cu mine, cu minte sănătoasă și cu vitejie, fiind gata a rușina și a risipi până la sfârșit măiestriile tale, spre care ești povățuit de tatăl tău, diavolul".

Auzind această neașteptată îndrăzneală a bărbatului, s-a mirat Lisie și, cu ochii plini de cruzime, a căutat asupra lui; apoi, oftând mânios din adâncul pieptului, a strigat cu glas groaznic: "Niciodată nu mi s-a întâmplat să văd un mai rău divan și mai plin de împietrire elinească, decât acesta de acum, când vorbește astfel înaintea mea acest păcătos; deci să se ia de la dânsul brâul și haina ostășească și să fie spre știința tuturor, că este străin de rânduiala în care a fost până acum. După aceasta, cu trupul gol, legat de mâini și de picioare și întins pe pământ, să-și continue vorba sa".

Făcându-se aceasta degrabă, Lisie a zis: "Oare nu te căiești de fapta ta cea pierzătoare, ca, dobândind bunătatea mea, să scapi de munci? Spune-mi, mai înainte de munci, numele și patria care te-a născut și ne arată credința care se ascunde în tine". Sfântul a zis: "Sunt născut în cetatea Aravrachiei, numele îmi este Eustratie, iar după poreclă Chirisic, vorbesc limba părintească și

sunt rob al Dumnezeului tuturor, al Fiului Său, Domnul nostru Iisus Hristos și al Sfântului Duh. Din scutecele maicii mele am învățat a mă închina acestui Dumnezeu în Treime și a crede într-Însul". Lisie a zis: "Să spună ceata câtă vreme are acesta în ostășie?" Ostașii au răspuns: "De douăzeci și șapte ani, de când încă era tânăr, a început a ostăși". Lisie a zis: "Acum, Eustratie, văzând nevoia care este de față, ce s-a pregătit pentru neascultarea ta, întoarce-te de la nebunia ta și, cugetând cele înțelepte, nu-ți lăsa cinstea și dregătoria pe care le-ai câștigat în atâția ani, prin atâtea osteneli în ostășie; ci cheamă puterea cea milostivă a zeilor și roagă blândețea împărătească și iubirea de oameni a divanului".

Sfântul Eustratie a zis: "Nimeni, din cei ce au înțelegere sănătoasă, n-a judecat cândva să se închine idolilor și necuraților diavoli; idolilor celor surzi și muți pe care i-au făcut oamenii, pentru că se grăiește în Sfânta Scriptură: Zeii care n-au făcut cerul și pământul să piară". Judecătorul a zis: "Dar acela oare are înțelegere sănătoasă, care se închină Dumnezeului Celui răstignit, ca voi cei plini de rătăcire?" Sfântul Eustratie a zis: "De nu ți-ar fi schimbată puterea minții cu faptele deșarte și de nu s-ar fi prefăcut sufletul tău într-un cugetul cel pământesc, ți-aș fi arătat pe acest răstignit, că este adevăratul nostru Mântuitor și Domnul ziditor a

toată făptura, Care este mai înainte de veci în Tatăl și cu negrăită înțelepciune, prin naștere a ridicat pedeapsa noastră".

Vrând sfântul să mai grăiască, i-a tăiat vorba necuratul judecător, zicând: "Cu frânghii să fie ridicat în văzduh îndrăznețul acesta. Deci, aduceți câlți să se aprindă sub pieptul său și să-l ardă, iar deasupra pe spate să fie bătut cu trei toiege împreunate, ca limbuția sa să o facă mai smerită cu noi". Acestea făcându-se, sfântul a răbdat multă vreme dedesubt arzându-se, iar pe deasupra fiind bătut cumplit și rănit. În niște munci ca acestea fiind sfântul, nici o vorbă n-a scos, nici nu și-a schimbat fața și se vedea că și cum ar fi pătimit în trup străin, încât se mira chinuitorul. După ce a poruncit ca să-i slăbească muncile puțin, cu fața a zâmbit către mucenic: "Ce gândești, o! Eustratie? Oare voiești ca să-ți găsesc puțină ușurare rănilor ce s-au adus asupra ta?" Și îndată a poruncit să aducă apă sărată amestecată cu oțet și să toarne multă peste rănilor lui cele arse și cu hârburi ascuțite să-l frece tare. Dar și aceasta o suferea răbdătorul de chinuri cu bărbăție, ca și cum nu l-ar fi durut. Atunci se gândea muncitorul că prin oarecare farmece se face că nu simte durerile.

Apoi, sfântul a zis către dânsul: "Muncindu-mă cu aceste munci, multă facere de bine îmi faci, chiar nevrând. Pentru că, prin muncile acestea, ai îndepărtat de la mine negura care se face sufletului meu din grosimea trupului și pe mintea cea stăpânitoare peste patimile cele de demult, care mă necăjesc, ai păzit-o biruitoare și m-ai făcut a izgoni toate asupririle patimilor ce vin asupra mea, cum și tulburările sufletești. Apoi, mi-ai păzit tăria cea dinăuntru duhului, nebiruită de orice fel de ispite, care îmi gătește viața fără de moarte, unde îmi este păstrată bogăția nestricăciunii. Și mi-ai arătat cale scurtă și fără patimă, prin care voi putea, întru acest trup de tină, să ajung viața cea îngerească și să mă îndulcesc cu dulceața cea cerească și pururea fiitoare.

Acum știu că sunt biserică a lui Dumnezeu și a Sfântului Duh, care viețuiește în mine. Deci, depărtați-vă de la mine toți cei ce lucrați fărădelegea, că a auzit Domnul glasul plângerii mele și rugăciunea mea a primit-o. Sufletul meu cu adevărat se va bucura de Domnul, veseli-se-vă de mântuirea Lui. Toate oasele mele vor zice: Doamne, Doamne, cine este asemenea Ție? Cel ce izbăvești pe săracul din mâna celor mai tari decât el și pe scăpătatul și săracul de la cei ce-l răpesc pe dânsul. Deci, sîrguiește-te și nevoiește-te, slujitorule al potrivnicului, nimic nu lăsa din

scornirile cele tâlhărești care se află întru tine și lămurește-mă ca aurul în cuptor, încă și mai mult, și nu vei afla întru mine necurăția cea iubită de tine pe care o cauți cu fapta. Pentru că zeii tăi sunt urâciune, care te stăpânesc pe tine și pe împărații tăi cei nebuni".

Atunci tiranul a zis: "Mi se pare că din multă durere a trupului s-a schimbat mintea ta și de aceea vorbești multe necuviințe. Pentru că de-ar fi putut Dumnezeuul tău, precum zici, să te facă părtaș nemuririi, te-ar fi izbăvit de rănilor ce sunt pe trupul tău. Deci, lăsând nălucirile visului și ale nădejdiilor cele deșarte, sîrguiește-te a dobândi izbăvirea pe care o arăt eu ție". Iar Eustratie a zis: "Oare voiești a crede, orbitule cu toate simțirile, cum că nimic nu este cu neputință Dumnezeuului meu? Ia aminte și uită-te la mine, care ți se pare că mă omori și mă pierzi cu muncile cele aflate de tine".

Uitându-se toți spre dânsul cu mare băgare de seamă, deodată au văzut cum au dispărut bubele de pe trupul său, ca niște solzi și l-a făcut pe sfânt sănătos, neavând nici urmă de răni pe trupul său; apoi toți, văzând acea minune, au preamărit pe unul adevăratul Dumnezeu. Evghenie, prietenul lui Eustratie, care era dintr-o cetate cu dânsul și chiar rudenie - căci dintr-acea cetate a Aravrachiei era

de neam și întru aceeași ceată fuseseră ostași -, a strigat cu glas mare: "O! Lisie, și eu sunt creștin și blestem credința ta și mă împotrivesc poruncii împărătești și voii tale, întocmai ca și domnul meu, Eustratie".

Tiranul, mâniindu-se foarte mult, a poruncit îndată să apuce pe Evghenie, să-l pună în mijloc, zicând astfel: "Întrebare și muncire multă vreme le trebuie acestora, dar acum îmi stă înaintea o nevoie pentru rânduiala treburilor poporului; deci pe fermecătorul acesta și făcătorul de minuni vrăjitoarești, Eustratie, cum și pe Evghenie, care acum s-a arătat la un gând cu dânsul, ferecându-i cu lanțuri peste tot trupul, poruncesc să se arunce în temniță împreună cu ceilalți creștini, ca să fie păziți pentru altă înfățișare".

Acestea zicând, s-a sculat de la divan și sfinții au fost duși toți, bucurându-se și veselindu-se de atâta îndrăzneală și răbdare a sfântului Eustratie și mântuitoarea minune ce s-a făcut asupra lui, prin puterea Domnului nostru Iisus Hristos. Și intrând în temniță au cântat cu toții într-un glas: Iată ce este bun și ce este frumos, fără numai a locui frații împreună, și celelalte ale psalmului până la sfârșit. Sfârșindu-se rugăciunea, ceilalți au învățat multe de la Sfântul Eustratie și s-au deșteptat către nevoința ce le stătea înaintea.

Astfel trecând ziua aceea, în noaptea următoare s-a sculat Lisie și a poruncit ostașilor să se pregătească de drum, că vrea să meargă în cetatea Nicopolei. Pregătindu-se ostașii, într-acea vreme a venit singur la temniță și, poruncind să scoată pe Eustratie, a zâmbit și a zis: "Bucură-te, iubitele Eustratie". Sfântul a răspuns: "Dumnezeu Cel atotputernic, Căruia îi slujesc eu, să te lumineze pe tine după vrednicie, judecătorule". Lisie a răspuns: "Pentru Dumnezeul tău eu nu mă grijesc, dar acum primește încălțămintele acestea și te încalță, ca să mergi cu veselie cu noi în cale". Și erau încălțămintele acelea de fier, având bătute într-insele cuie lungi și ascuțite, ca încălțându-se să-i pătrundă în picioare. Fiind încălțat Eustratie cu acele încălțări de fier, cu piroane ascuțite, le-a strâns tare cu curele de picioarele sfântului și le-a pecetluit tiranul cu inelul său, apoi a poruncit să ducă pe sfânt pe cale, după sine, legat împreună cu alții și în toată calea să-l bată și să-l izgonească, ca să alerge mai degrabă, iar el a plecat înainte cu ostașii.

După două zile au ajuns în cetatea Aravrachiei, patria lui Eustratie și a lui Evghenie. Iar când sfinții se apropiau de cetate, tot poporul cetății aceleia a ieșit în întâmpinare, vrând să-l vadă pe fericitul Eustratie. Dar nu îndrăznea nimeni din cunoscuții săi prieteni să se apropie de dânsul,

temându-se să nu fie prinși și ei, după cum poruncise necuratul muncitor. Și era acolo un bărbat, cu numele Mardarie, unul din poporul cel de obște, nu prea bogat, dar îndestulat cu ale sale. Acesta, făcându-și o casă nouă, o acoperea tocmai atunci și, căutând spre sfinții cei legați și duși, a văzut în mijlocul lor ca o stea luminoasă pe Sfântul Eustratie. Deci, coborându-se degrabă jos de pe acoperiș, a zis către femeia sa în limba armenescă: "Oare vezi, femeie, pe stăpânitorul ținutului acestuia, cel slăvit cu neamul și cu bogăția și în oaste cinstit, cum n-a băgat seamă de toate și merge să se aducă jertfă bine primită lui Dumnezeu? Fericit este acela care și în veacul acesta a fost slăvit și la stăpânul nostru Hristos va primi mare îndrăzneală, că împreună cu îngerii se va învrednici dulceții celei negrăite".

Fericită femeie a răspuns: "Iubitul meu bărbat ce te oprește ca și tu să mergi acolo pe aceeași cale și să alergi împreună cu el, ca să te învrednicești sfântului sfârșit și să-mi fii mie ajutor, cum și acestor copii mici și la tot neamul tău?" Bărbatul a zis: "Dă-mi încălțăminte ca să merg în calea cea dorită". Iar ea îndată a făcut aceasta cu bucurie. Încălțându-se Mardarie, apoi îmbrăcându-se cu haina și încingându-se, a îmbrățișat pe amândoi fiii, care erau prunci mici și căutând spre răsărit s-a rugat spre Dumnezeu: "Stăpâne, Dumnezeule,

Părinte Atotțiitorule, Doamne Iisuse Hristoase și Duhule Sfinte, o! dumnezeire și o putere, miluiește-mă pe mine păcătosul, milostivește-te și fii păzitor roabei Tale și acestor doi prunci, Apărătorule al văzutelor și Tatăl sărmanilor, pentru că eu, Stăpâne, cu multă bucurie și osârdie vin către Tine".

Acestea zicând, a sărutat pe fiii săi și a zis: "De acum fii sănătoasă soția mea și nu te supăra, nici mâhni; ci te bucură și te veselește, pentru că pe tine, pe fiii noștri și sufletul meu îl dau în mâinile Atotputernicului și Preabunului Dumnezeuului nostru". Acestea zicând, a ieșit în grabă din casa sa, petrecându-l soția cu bucurie.

Mergând la un bărbat de cinste, cu nume Mucaror, cetățean al Aravrachiei, dregător slăvit și bogat, s-a închinat lui și a zis: "Iată, eu mă duc către prietenul și rudenia ta Chirisic și, cu voia lui Dumnezeu, am să fiu călător și să intru împreună cu dânsul la nevoința mucenicească. Deci, fii tu, după Dumnezeu, sprijinitorul femeii mele și al fiilor mei în viața aceasta; iar eu, de voi afla dar de la Dumnezeu, voi ajuta ție în ziua aceea când vom sta înaintea Lui toți, și-ți vei primi plata ta". Bărbatul acela, fiind cucernic, i-a răspuns: "Mergi cu pace, fiul meu, săvârșește-ți acea cale frumoasă

și nu purta grijă de acestea, căci eu voi împlini dorința ta, și voi fi ca tată soției tale și copiilor tăi".

Acestea auzind Mardarie și sărutându-se cu bărbatul acela, s-a dus și a ajuns pe sfinți, care acum erau aproape de cetate și a strigat către Sfântul Eustratie: "Domnule Chirisic, precum oaia aleargă către păstorul său, așa și eu am alergat către tine, vrând să fiu și eu împreună cu voi călător. Deci, primește-mă pe mine și mă însoțește cu sfinții tăi soți și mă du, deși nu sunt vrednic de nevoința mucenicească, ca să fiu mărturisitor lui Hristos Domnul". Zicând acestea, a strigat cu glas mare: "Și eu sunt creștin, precum și domnul meu Eustratie, auziți slugile diavolului, auziți!"

Atunci, prinzindu-l ostașii, l-au legat împreună cu ceilalți sfinți și, aruncându-i în temnița cea de obște, au vestit despre dânșii pe Lisie, care, în acel ceas răcnind ca un leu, i-a chemat la întrebare. Ostașii aducând după obicei pe cei legați, Sfântul Auxentie a fost adus gol și cu mâinile legate cu frânghii, stând înaintea și ceilalți sfinți. Judecătorul a zis către Sfântul Auxentie: "Izbăvindu-ne pe noi de osteneală și pe tine de munci, spune oare schimbă-te-ai de împotrivirea ta cea deșartă și pierzătoare? Întorsu-te-ai oare către zeii cei făcători de bine?" Iar Sfântul Auxentie a zis: "Ascultă, o! Lisie. Mă jur cu însuși Adevărul, Care este mai

presus de toți și pe toate le vede mai înainte, că mintea mea este neschimbată de a cunoaște pe unul Dumnezeu și a mă închina Lui, deși iarăși vei aduce cu miile alte răni asupra mea și mai mari munci decât cele ce ai adus întâi; chiar de m-ai omorî cu fier și cu foc, niciodată nu vei putea să-mi pleci gândul meu; iar acum fă ceea ce voiești".

Atunci tiranul a dat răspuns de moarte, astfel: "Auxentie, care după multe munci până acum petrece întru nebunia sa cea pierzătoare, prin tăiere de sabie, cea gătită lui, va muri, să-și piardă sufletul său cel de fier și neînduplecat. Apoi, în loc de a fi înmormântat, să primească hotărârea aceasta, pentru ca să nu se învrednicească cuviincioasei îngropări ticălosul lui trup; iar cel ce de curînd a îndrăznit a se amesteca cu cei legați, să se aducă aici la mijloc, ca să-și primească degrabă cinstea care o caută". Atunci ostașii au dezlegat pe Sfântul Mardarie de lanțurile cu care era legat, iar el a zis către Sfântul Eustratie: "Domnul meu, Chirisic, roagă pe bunul Dumnezeu pentru mine și învață-mă ce voi răspunde acelui om pierzător, că nu cumva să mă înșele el, eu fiind om simplu și necărturar".

Sfântul Eustratie i-a zis: "Fratele meu, Mardarie, zi numai această neschimbat: Sunt creștin rob al lui Hristos! Nimic alt răspuns să nu dai, orice-ți va

grăi sau orice-ți va face!" Fiind adus în mijloc Sfântul Mardarie, ostașii au zis: "Iarăși stă înaintea legat cel de curînd". Grăit-a judecătorul: "Să-și spună numele, meșteșugul, patria, viața și de ce credință este". Mardarie a răspuns: "Sunt creștin". Și fiind întrebat de muncitori, ca să-și spună numele și patria, zicea mereu: "Sunt creștin". Mult fiind întrebat, nimic altceva nu zicea decât numai această: "Sunt creștin". "Sunt rob al lui Iisus Hristos". Atunci, văzând necuratul judecător simplitatea lui, a poruncit să-i rănească cu sfredelul gleznele lui și, legându-l cu frînghie, să-l spânzure cu capul în jos și cu țepi înfocate să împungă tot trupul său, apoi să-l ardă. Astfel, fiind multă vreme spânzurat și muncit, a dat glas, zicând: "Doamne, îți mulțumesc că m-ai învrednicit acestor bunătăți; dorit-am mântuirea Ta și am iubit-o foarte: Primește sufletul meu în pace!". Acestea zicând, și-a dat duhul.

Fiind luat apoi, trupul Sfântului Mardarie de la locul cel de muncă, judecătorul a zis: "Să se aducă gol, Evghenie, cel de la Satalia, care, în vremea întrebării lui Eustratie, a îndrăznit a sta împotriva, căruia nu-i zic creștin, precum bârfesc ei, ci cu totul nevrednic". Și, aducându-l pe el înaintea, au zis: "Iată, Evghenie stă înaintea". Grăit-a judecătorul: "Spune-mi, răule, ce diavol te-a invitat de te-ai pornit spre atâta îndrăzneală, încât ne-ai

ocărit cu atâta obrăznicie, nesocotind întru nimic asprimea judecății". Sfântul Evghenie a zis: "Dumnezeul meu Cel ce preface întru nimic pe diavolii care se cinstesc de tine, Acela mi-a dat putere și mi-a dăruit îndrăzneală și grăire slobodă, ca să urăsc ticăloșia ta, câine rău, vas al satanei, care va fi dat la pierzare împreună cu tine". Tiranul a zis: "Să se taie limba lui cea dosăditoare și să i se taie cu sabia amândouă mâinile și cu toiege să se sfarme fluierile lui, pentru ca să fie mai cuviincios către noi". Făcându-se aceasta și-a dat și acesta duhul.

După aceasta de trei ori ticălosul Lisie a ieșit la câmp ca să-și încerce ostașii și când le lua seama acelora și fiecare își arăta meșteșugul său la arme, iar Lisie privea, unul dintr-înșii, cu numele Orest, bărbat înalt la stat și frumos la chip, fiind chemat pe nume, după dregătorie a stat înaintea lui Lisie. Acesta văzându-l, l-a lăudat și l-a numit pe el adevărat ostaș; apoi i-a poruncit ca să lovească cu sulița la țintă și îndreptându-și mina și învârtind sulița a ieșit din sânul lui Crucea de aur, pe care o purta la piept și au văzut-o toți și chiar Lisie.

Deci îndată a fost chemat și adus aproape și luând Lisie cu mâna Crucea ce era la pieptul lui, l-a întrebat: "Ce este aceasta? Oare și tu ești printre acei care sunt de partea Răstignitului?" Iar el a

răspuns: "Rob sunt al Celui răstignit, Stăpânului meu Dumnezeu și acest semn al Lui îl port spre izgonirea tuturor răutăților ce năvălesc asupra mea". Lisie a zis: "Și acest ostaș ales să se lege împreună cu osânditul Eustratie, ca să-i fie tovarăș de călătorie până la Nicopole, unde se cuvine a face pentru dâșii întrebare".

Venind Lisie în cetatea Nicopole, mulțime de ostași care erau în cetate au venit la dâșul și cu toții au strigat: "Lisie, și noi suntem ostași ai Domnului nostru Iisus Hristos, fă și cu noi ceea ce voiești". Iar el mai întâi s-a înspăimântat, temându-se că nu cumva să cugete ceva nou împotriva lui. Apoi, văzând că singuri se dau ca niște oi, pe ei înșiși spre moarte, descingând brâul său, a poruncit să-i ia pe toți, întemnițându-i. Astfel, cugeta în sine cum i-ar pierde pe dâșii ca să nu se ridice vreo plângere din partea cetățenilor, sau din partea rudeniilor lor. Mai ales se temea de Sfântul Eustratie, că nu cumva în muncile ce se vor aduce asupra lui, să mai facă vreo minune, asemenea cu cea dintâi; căci nu numai pe creștini îi va întări, ci și pe elini îi va întoarce la credință. Deci, a socotit că să trimită a doua zi pe Sfântul Eustratie și pe Sfântul Orest la Agricolae, în cetatea Sevastiei.

Făcându-se ziuă, a poruncit să se facă așa și, scriind carte către Agricolaе, a zis: "Preaîncuviințatului ighenon Agricolaе, scrie Lisie, ducele. Văzând dumnezeieștii noștri împărați că în toată partea cea de sub soare, nici unul nu se află care ar putea mai bine decât tine a cerceta cele neștiute, ți-au dat stăpânire a îndrepta aceste laturi, pentru că te știu că și noaptea, ca și zilele te ocupi de rânduiala treburilor poporului, sau, mai binezis, somnul poate să adoarmă mai lesne stelele cele neadormite, decât ochii tăi până se va săvârși ceea ce tu voiești să săvârșești, spre folosul cel de obște. Deci, în scurt, zic: când a văzut în tine o vrednicie mare ca aceasta, după dreptate, cu cinstea pe care o ai acum te-a cinstit pe tine.

Drept aceea și eu, martor fiind a atâtor bunătăți care se află întru tine, trimit la tine legat pe acest Eustratie, care este stăpânit de boală creștinească, mai ales că n-am putut afla nimic care ar fi cu îndeștulare spre întoarcere de la îndrăzneala lui pe care o are. Dar, deși s-a învrednicit cinstei, punându-se mai mare peste ostașii care sunt sub mine, el cu mare mândrie s-a înălțat, aducând asupra noastră ocări. Deși l-am înfricoșat cu îngroziri, el prin părerea sa, prezice mai înainte cele ce au să fie, întărindu-se în vrăjitoriile sale. Măcar că a văzut și pe alții asemenea muncindu-se, nu s-a oprit de la a sa îndrăzneală, ci chiar

muncile le socotește o fericire. Deci pe acesta și pe cel ce este cu el, anume Orest, care sunt de un cuget, îi trimitem la preaînțeleapta ta judecată, urmând rânduielilor împărătești".

Luând-o ostașii această scrisoare, ca și întrebarea sfinților mucenici dată în scris, împreună cu cei legați, au plecat la drum. Pe cale Sfântul Eustratie și Orest cântau: Pe calea poruncilor tale am alergat, înțelepțește-mă și mă voi învăța poruncile Tale. După rugăciune, Eustratie a zis: "Frate Orest, spune-mi cum s-a săvârșit Sfântul Auxentie și în ce loc?" Iar Sfântul Orest a spus: "După răspunsul cel hotărât asupra lui de către judecător, a rugat pe ostașii ce-l duceau să-l lase ca să vină să te vadă pe tine și să-ți dea sărutarea cea de pe urmă. Dar n-a vrut nimeni să-l asculte, pentru că era vremea ospățului și se sârguiau robii pântecelui a împlini mai degrabă ceea ce li se poruncise. Apoi, l-au dus în pădurea ce se numea Ororia, iar sfântul, mergând, cânta psalmul: Fericiți cei fără prihană în cale, care umblă în legea Domnului... Și a cântat psalmul acela până la sfârșit.

Plecându-și genunchii, s-a rugat și și-a întins mâinile, ca și cum ar fi primit oarecare daruri; după aceea, zicând "Amin", a căutat împrejur și văzându-mă pe mine stând aproape, m-a chemat

la sine și mi-a zis: "Frate Orest, spune domnului Eustratie să se roage pentru mine, căci și el degrabă mă va ajunge pe mine, fiindcă îl aștept pe dânsul". Și așa i-au tăiat capul, izgonind pe cei ce i-au priceput că erau creștini. Iar sfintele lui moaște s-au furat noaptea de către preoții Aravrachiei și, neaflându-se capul lui, au început a plânge și a se ruga lui Dumnezeu să le arate capul sfântului mucenic. După purtarea de grijă a lui Dumnezeu, a dat semn un corb dintr-un stejar, unde mergând preoții au aflat capul sfântului în crengile stejarului, unde ședea corbul; apoi, luându-l, l-au pus lângă sfântul trup și l-au așezat la loc curat și cinstit". Acestea auzind Sfântul Eustratie a plâns și, rugându-se lui Dumnezeu a zis lui Orest: "Să ne sânguim și noi, frate, ca să ajungem pe Sfântul Auxentie".

După cinci zile, fiind aduși sfinții în Sevastia și, primind ighemonul Agricolae scrisoarea de la Lisie, a rânduit pe cei legați sub strajă mare. A doua zi i-a judecat înaintea poporului și a poruncit să aducă pe sfinți acolo unde era toată cetatea, să vadă pe cei ce erau să-i judece. Astfel Agricolae a zis: "Mai întâi să se citească scrisoarea de la luminatul Lisie, cum și cercetarea dată în scris acestor legați". Fiind citită scrisoarea, Agricolae a zis: "Să nu socotești, Eustratie, că și aici vor fi muncile precum ți-au fost la Lisie; ci, mai înainte de a pieri

cumplit, supune-te legilor împărătești și, apropiindu-te, adu jertfă zeilor!" Iar sfântul a zis: "O, judecătorule, oare legile stăpânesc și pe împărați, sau nu?" Ighemonul a zis: "Cu adevărat, pentru că și împărații păzesc legile".

Sfântul Eustratie a zis: "Oare numai singur ție îți sunt date legile în scris, dar nu și în faptă?" Ighemonul a întrebat: "Pentru ce grăiești așa, cap neînțelept? Cine a îndrăznit cândva a se împotrivi legilor cu ceva?" Sfântul Eustratie a zis: "De vreme ce în legile împărătești se citește așa: Silă să nu fie în tot cuvântul și lucrul, ci mai vârtos prin sfătuire să se ocârmuiască poporul. Deci, din două una este de trebuință: ca cel ce stăpânește să sfătuiască pe cel stăpânit, vrând a dobândi ceea ce dorește; sau cel stăpânit, plecându-se sfatului, de voia sa să facă cele poruncite.

După acestea iarăși se află astfel de scrieri pe margine: Și poruncim ca judecătorul să amestece frică cu blândețea, că nu cumva cei judecați prin frică îngrozirii să urască și să vrăjmășească judecătorul, nici pentru blîndețile lui să greșască. Acestea sunt sau nu scrise, judecătorule?" Ighemonul a zis: "Cu adevărat așa sunt". Iar sfântul a răspuns: "Rogu-te ca această rânduială să fie păzită și pentru mine". Ighemonul a răspuns: "Este de trebuință a se păzi neschimbate legile și

pentru tine și pentru toți, cu cinstea ce se cuvine". Iar sfântul a răspuns: "Rogu-te dar să fie frică ta amestecată cu blândețe, că precum ești mai înțelept decât alții, să voiești mai bine a cere sfat, decât a sfătui, socotind fiecare lucru cu înțelepciune, iar de nu, apoi îndată fără socoteală și rânduiala, muncește, omoară, fă ceea ce voiești".

Ighemonul a răspuns: "Vorbește ceea ce voiești cu îndrăzneală și cu libertate, pentru că voiesc a se face judecata mai bine cu sfat, decât cu frică". Sfântul Eustratie a zis: "La care dumnezei poruncești să jertfesc? La cei mari, sau la cei mici?" Ighemonul a zis: "Mai întâi lui Die, apoi lui Apolon și apoi lui Poseidon". Sfântul Eustratie a zis: "Pe care înțelepți sau prooroci ascultând, ați aflat că se cuvine a ne închina lui Die și celorlalți, presupuși dumnezei?" Ighemonul a zis: "Pe Platon și pe Aristotel, pe Ermet și pe alți înțelepți, pe care de i-ai fi știut tu, Eustratie, ai fi cinstit pomenirea lor ca a unor bărbați dumnezeiești și minunați". Sfântul Eustratie a zis: "Nu-mi sunt neștiute tainele acelora, căci din tinerețe le-am deprins pe acelea și muzică am învățat-o bine, fiindcă tatăl meu era iubitor de înțelepciune și de vei porunci, să începem mai întâi de la Platon".

Ighemonul a zis: "Aflăm pe Platon în cartea scrisă de Timeu, cum că s-a pogorât în Pireia ca să

roage pe o zeiță. Deci, ți se pare a fi el înțelept sau nu?" Eustratie a răspuns: "Foarte mult osândește Platon pe idolul tău Die. Ascultă cuvintele lui Platon de vreme ce ai început de la Timeu și din cuvintele lui cele istețe ascultă pe acelea ce sunt scrise într-a doua carte a lui: Dumnezeu de vreme ce este bun are a fi pricină a bunătăților, iar celor rele nicidecum. Deci, pe nimeni altul nu-l socotim că este pricinuator de bine, fără numai pe Dumnezeu, iar celor rele nu este pricinuator. Iar Homer și alți făcători de stihuri, grăiesc că Die este pricinuator și celor bune și celor rele; pentru că păcii celei silite prin jurământ, adică a celei de la Pandora împotriva grecilor, cine a fost pricinuator, oare, nu Die, prin Atena, precum grăiesc făcătorii de stihuri? Și Eschil a spus: că Dumnezeu este pricină a descoperirii oamenilor muritori, când voiește a răni casele și a le răsturna din temelie.

Iar Platon, în cartea sa Cetatea, pe nimeni nu lăsa a grăi aceea sau a o asculta, nici pe tânăr nici pe bătrân. Pentru că este cu necuviință la Dumnezeu a fi ucigaș de tată, precum a făcut Die, ce se cinstește acum de voi, care pe tatăl său, Cronos, l-a aruncat din cer, precum ziceți, și l-a zdrobit. Oare cu cuviință este lui Dumnezeu să se prefacă în lebădă, ca să înșele pe femeia cea muritoare și să o batjocorească? Pe lângă această iarăși se odihnește Platon, căci fiind cuprins cu

nestăpânire spre femei zeul tău, judecătorule, plânge nemângâiat pentru moartea lui Sarpedon. Deci nu sunt astfel cele grăite? Oare nu sunt scrise aceste basme în cărțile voastre? Și dacă însuși Platon, scriitorul vostru cel prea înțelept, îl tăgăduiește de a fi Dumnezeu și a poruncit ca nimeni din oamenii cei ce se îngrijesc de faptele cele bune să nu urmeze acestor basme, căci sunt vătămătoare de suflet, voi pentru ce credeți faptelor, în care aceia s-au încurcat și ne siliți acum pe noi a ne închina lor?"

Ighemonul a zis: "Îți rabd îndrăzneala ta pentru iubirea de înțelepciune pe care o am; iar tu spune-mi pe care Dumnezeu îl cinstești? Cum se crede de voi a fi Dumnezeu un om care a fost dus la divan și a fost pironit pe cruce?" Grăit-a sfântul: "De mă vei asculta cu răbdare, te voi întreba eu mai întâi pe tine despre oarecare lucruri, de care am socotit să te întreb; și, după aceasta, voi spune ție pe rând, toate cele ce m-ai întrebat pe mine". Ighemonul a zis: "Ți se dă stăpânire a grăi totul cu vreme și fără vreme; deci spune nouă ceea ce voiești".

Grăit-a Eustratie: "Tot omul, care are minte sănătoasă, va înțelege pe Dumnezeu a fi drept, neajuns, nescris împrejur, nespus, neschimbat și cu dumnezeieștile sale deosebiri, mai presus decât toată puterea. Oare nu ți se pare ție aceasta a fi

aşa, judecătorule prea înțelepte?" Judecătorul a zis: "Adevărat aşa mi se pare". Iar sfântul a răspuns: "Să mai adăugăm şi aceasta că nu este întru El nici o neajungere sau nedesăvârşire, ci întru toate este desăvârşit". Judecătorul a zis: "Desăvârşit, aşa este". Sfântul a grăit: "Deci, dacă vom zice că mai sunt şi alţi dumnezei şi că stau în mijlocul firii celei nestricate, deci ceea ce se grăieşte, nu are loc. Pentru că oricât de puţin, de nu va ajunge lor dintr-acea fericită însuşire dumnezeiască, nu mi se pare a fi vrednici ca să se înţeleagă de oameni că sunt dumnezei; pentru că la Dumnezeu nu este nici o nedesăvârşire, precum s-a zis mai sus, întru care este de cuviinţă a se crede şi a se închina toţi oamenii". Agricolaie a zis: "Aşa este cu adevărat". Grăit-a Eustratie: "Acei mulţi dumnezei, oare aflaseră întru acele bunătăţi nestricăcioase şi fără de moarte cele cuviincioase dumnezeirii? Oare au deopotrivă putere întru sine? Să nu se zică dumnezei mari şi mici, ci un Dumnezeu care este întru neasemănată putere, unul având numele dumnezeirii; iar nu precum se socotesc de voi, că un Dumnezeu vieţuieşte în cer, altul în mare şi altul pe pământ. Oare nu ți se par ție acestea că sunt așa?"

Neputând răspunde la aceasta, ighemonul Agricolaie a tăcut multă vreme, apoi abia târziu a răspuns: "Lăsând silogismele tale şi vorbirea cea

cu multă limbuție, răspunde la ceea ce te-am întrebat: De ce cinștiți voi ca pe un Dumnezeu pe Cel răstignit?" Sfântul a zis: "Voi începe ca și făcătorul tău de stihuri, Exsiod: Întru început era întuneric și haos, adică negură și adânc de apă; iar Dumnezeu, când a făcut lumea cu această frumusețe, zidind-o nu din oarecare materie, ca aceea care ar fi fost de față sau care ar fi fost mai înainte, ci toate dintru neființă întru neființă adunându-se, a făcut pe om după chipul și asemănarea Sa; iar îngerul cel rău, care era stăpân pe ceilalți îngeri, cu voința sa s-a depărtat de la Cel ce l-a făcut pe dânsul și înălțându-se cu mândrie, a căzut din rânduiala sa și s-a izgonit de la Dumnezeu; pentru că Dumnezeu, cu judecată Sa cea dreaptă, l-a surpat din stăpânirea cea de sus, pentru neascultarea lui și l-a lipsit de slava îngerească; iar pe om l-a pus în rai, dându-i porunca ce învață ascultare, ca să se sature de toate bunătățile ce erau în rai, dar numai de un pom să nu se atingă.

Acest fel de nevoință punându-i, că, dacă prin ispitirea diavolului care toate le meșteșugește împotriva lui, nu va călca porunca lui Dumnezeu și dacă va rușina pe vrăjmașul care pizmuia asupra lui, pentru cinstea lui cea mare, să fie fără moarte, petrecând în nestricăciune. Iar de nu va urma așa, nu se va lăsa mai mult a vieții în rai, ci va fi

izgonit afară și cu moarte va muri. Deci diavolul cel rău, sculându-se cu zavistie asupra omului, multe măiestrii a adunat asupra lui și cu ajutorul șarpelui a amăgit pe femeia omului celui dintâi, apoi printr-însa și pe om l-a adus la călcarea poruncii, ca să fie izgonit de Dumnezeu din rai și să trăiască în osteneli, în sudori și în stricăciune.

Astfel, a dobândit biruință preaîn răutățitul și se lăuda c-o să ia pe om pentru o greșală ca aceea sub stăpânirea sa. După ce s-a înmulțit neamul omenesc, el s-a sârguit, ca un tiran, să robească pe tot omul. Apoi mulți căzând în fărădelegi, Dumnezeu a prăpădit lumea cu potop și a păzit pe Noe, bărbatul cel drept, care bine s-a ostenit împotriva aceluia diavol în răutățit și, fiind nebiruit de acela, s-a izbăvit de potop într-o corabie de lemn, cu femeia și copiii săi. Și așezând pe Noe pe pământ în chipul cel dintâi, ca pe un cetățean l-a așezat într-un loc; iar după mulți ani oamenii s-au înmulțit iarăși, a sporit iarăși fărădelegea, încât toți erau biruiți de păcate, cădeau în moarte și se țineau legați în iad, atrăgându-se la pierdere de vrăjmașul diavol.

Deci, milostivindu-se Dumnezeu, Care ne-a zidit pe noi, și nevrând mai mult a trece cu vederea lucrul mâinilor Sale, a dăruit mai întâi elinilor aceea înțelepciune, ca deschizând ochii cei sufletești, să

cunoască pe Dumnezeu Cel atotputernic și să biruiască pe potrivnicul diavol. Iar dintre aceia, deși erau puțini oameni care și-au venit în sine și au pășit în dreapta credință, dar numai ca niște umbre năluceau prin cuvinte și iarăși cădeau în păcatul strămoșesc, fiind biruiți de credința cea mincinoasă și în mai rea păgânătate au alunecat rătăcindu-se pe cale. Dar nici așa n-a suferit puterea cea tare a milostivirii lui Dumnezeu, ca să zăcem în cădere, ci a dat lege, a trimis prooroci și în multe chipuri a arătat neamului evreiesc calea mântuirii. Și toți mergând înapoi, cădeau iarăși în neputința strămoșilor lor, căci toți erau supuși la moarte pentru păcat.

Deci cu dreptate a judecat să primească nevoința deopotrivă cu noi, Domnul nostru, adică Dumnezeu Cuvântul și să ne arate biruință asupra potrivnicului, făcându-se în toate asemenea nouă, afară de păcat; S-a smerit pe sine primind chipul robului și S-a născut din fecioară, neschimbându-se cu dumnezeirea și s-a făcut ca un miel, ca să piardă pe lup. Pentru că, dacă ar fi rănit pe cel potrivnic, cu dumnezeiască să putere cea din înălțime, și putea să facă aceasta ca un Atotputernic, i-ar fi dat diavolului pricină binecuvântată către un răspuns că acesta, cum că pe om l-a biruit, iar el, - diavolul - este biruit de

Dumnezeu și așa cu înlesnire ar fi putut răspunde pentru sine; toate sunt cu putință lui Dumnezeu.

Să luăm o, judecătorule, o asemănare care s-ar potrivi povestirii mele. Dacă tu, fiind domn cetății acesteia, ai fi văzut năvălind asupra cetății tale un urs, sau altă fiară puternică, și ai fi poruncit unui rob al tău să-l omoare, iar el ascultând porunca ta, ar fi mers împotriva ei - acela fiind neiscusit și neputincios, neștiind a se lupta cu fiara, ar fi căzut mâncat de dânsa. Atunci oare nu ai fi voit să poruncești altui rob neputincios și neiscusit ca să intre în luptă din nou cu fiară? Tu însuși fiind tare puternic și știind bine a te lupta, oare n-ai fi ieșit singur să te lupți cu dânsa, ca un iscusit și viteaz luptător și ai fi omorât fiară? Tu ai fi ieșit nu cu slava domniei, ci în chipul robului, care știe a se lupta și ai fi învățat prin tine și pe ceilalți robi ai tăi, în acest chip a birui și a omorî asemenea fiare puternice, care s-ar fi întâmplat.

Așa și Domnul nostru, Mântuitorul tuturor, când robii Lui au căzut biruiți în războiul cu diavolul, atunci Domnul singur prin sfatul Său cel negrăit, pogorându-Se prin Preacurata și cea fără de prihană Fecioară, a primit chipul robului și toate neputințele trupului nostru afară de păcat. Ieșind la lupta vieții acesteia de bunăvoie și cu preaînțeleaptă smerenie, s-a tăinuit de diavolul cel

în răutățit, care se cinstește acum de voi, și l-a biruit pe acela care a năvălit asupra Lui, ca asupra unui om simplu și a sfărâmat toată puterea vrăjmașului prin patima Sa cea mântuitoare de pe Cruce, învățându-ne pe noi cei ce ne uităm la nevoința Lui, ca într-acel chip să ne luptăm cu diavolul și să-i slăbim puterea.

Deci, însuși El, primind asupra-Și patimile noastre, ne-a dăruit nepătimirea Sa, înviind pe cei ținuți în iad și ne-a dat har de a fi fiii lui Dumnezeu, prin mina Lui cea nebiruită și nădăjduim a dobândi cununi pentru nevoință. Cu trupul suntem biruiți, dar cu Duhul biruim; cădem în stricăciunea morții, dar ne facem nestricăcioși și fără de moarte. Noi ne întoarcem fața de la beția voastră și de la viața cea dobitocească și căutăm viața cea îngerească și petrecerea cea pururea viitoare. Nu căutăm jos ca dobitoacele, nici ne numim oameni cu năravuri de fiară, ci drept la cer ne uităm; și, fiind în trup, urmăm vieții celor fără de trup.

Noi știm războiul cel neîncetat al duhului nostru contra trupului și cu cuget înțelept și măsurat nu primim împărtășirea cu acest trup muritor, lepădând iubirea lui de plăceri și înălțându-ne sus cu gândul; iar mădulările le învățăm a le omori totdeauna prin răbdare și prin înfrânare. Apoi ne

săturăm cu pomenirea cea preacurată a Domnului nostru, încât iese din noi cuvânt fără de tulburare și lucrează în noi fără împiedicare o putere înțeleghătoare.

Acestea și mai mult decât acestea ne-a dăruit nouă Dumnezeu, îmbrăcându-Se singur în om. Iar voi, precum toți știu, v-ați făcut robi ai trupului și numiți dumnezei pe acei care au făcut lucruri necurate și de rușine, apoi făcându-le capiște, îi cinstiți pe ei; v-ați înstrăinat de împărăția cea cerească și în toate zilele vă tulburați, temându-vă nu numai de întâmplările cele rele, dar și bună norocire vremelnică căutând-o cu sârguință ca în vis năluciți. Voi nu numai cu trupul, ci și cu sufletul muriți în pierderea cea fără de sfârșit. Iar noi ne-am învățat de la Dumnezeul nostru Iisus Hristos, cum că trupul, prin stricăciunea cea de obște, prin moarte stricându-se și făcându-se țarina, iarăși va învia și va primi fire nestricată. Deci acestea în scurt ți-am spus, ca și tu plecându-te lui Platon al tău și adevărul de la mine învățându-te, să te lepezi de zeul tău cel ucigător de tată și de iubitul tău Lebăd, care a plâns mult pentru moartea fiului său".

Ascultând cuvintele acestea pline de înțelepciune ale Sfântului Eustratie, cu răbdare, ighemonul Agricolae, în sfârșit, a zis: "Noi nu

putem judeca înțelepciunea și voința zeilor și mărilor împărați, ci suntem datori a ne pleca legilor lor și a face poruncile lor. Pentru care lăsând și tu multă vorbă cea netrebnică, vino și jertfește zeilor. Iar de nu, apoi multe munci vei suferi, pe care nu le-ai auzit tu niciodată". Sfântul Eustratie a zis: "Dar pentru ce ne-ai făcut atâta osteneală și n-ai început a ne munci mai de mult?"

Atunci a poruncit muncitorul să aducă un pat de fier și înfierbîntîndu-l foarte mult, să-l pună deasupra lui mai întâi pe Sfântul Orest. Iar către Sfântul Eustratie a zis: "Se cuvine că muncile ce te așteaptă pe tine să le vezi asupra acestuia și după aceea și tu să le primești". Iar Sfântul Orest, apropiindu-se de pat, s-a temut și căutând către Sfântul Eustratie a zis: "Roagă-te pentru mine, pentru că s-a înfricoșat gândul meu". Iar Eustratie a răspuns: "Nu slăbi, frate Orest, pentru că numai vederea aduce frică și muncă, iar cu trupul nici o durere nu vei simți, dacă te vei sui cu îndrăzneală și cu nădejde; pentru că însuși Domnul ne stă înaintea ajutător și sprijinator. Adu-ți aminte de mărimea de suflet a Sfântului Auxentie și a celorlalți sfinți și nu fi mai slab decât aceia; pentru că muncile acestea degrabă se vor sfârși, iar nouă ne rămâne în cer răsplătirea veșnică".

Acestea auzindu-le Sfântul Orest îndată a sărit cu multă îndrăzneală și cu mare bărbăție pe acel pat ars. Apoi, însemnându-se cu semnul Sfintei Cruci, îndată s-a culcat și cu tot trupul s-a întins pe foc, strigând cu glas mare: "Doamne Iisuse Hristoase, în mâinile Tale îmi dau duhul meu". Și și-a dat Domnului, sfântul său suflet. Iar Sfântul Eustratie a strigat: "Amin".

Îndată a poruncit Agricolaie ca să ducă pe Sfântul Eustratie în temniță, unde rugându-se lui Dumnezeu după obicei a chemat pe sluga ce era cu dânsul și a zis lui: "Adu-mi, fiule, o hârtie și să facem diată, căci nădăjduiesc că și eu mâine dimineață voi sta înaintea stăpânului meu Iisus". Aducând fiul hârtia, a scris diata, însemnând într-însa ca să fie duse moaștele lui în cetatea Aravrachiei și nimeni să nu îndrăznească a lua din moaștele lui ceva; ci întregi să le pună la locul ce se numește Analicozora, împreună cu ale Sfinților Auxentie, Orest, Mardarie și Evghenie. Pentru că acei sfinți cu jurământ au spus Sfântului Eustratie, ca, după sfârșitul lui și trupurile lor să se pună împreună cu ale lui neclintite. Averea pe care o avea Sfântul Eustratie în Aravrachia a dat-o spre hrană slujitorilor bisericii; lucrurile cele trecătoare, toate le-a împărțit, jumătate le-a dat săracilor și jumătate le-a dat surorilor sale; iar

pentru robi a poruncit să fie liberi și să primească fiecare darurile pe care le-a însemnat lor.

Acestea scriindu-le, a petrecut toată ziua postind și toată noaptea în rugăciune. Iar episcopul cetății Sevastia, fericitul Vlasie, care se ascundea în acea vreme de goană, a venit noaptea la sfânt, dând aur străjerilor, pentru că auzise de înțelepciunea cea mare a lui și că a rușinat pe ighemon cu zeii săi. Și, intrând în temniță, a căzut cu fața la pământ și s-a închinat sfântului, zicând: "Fericit ești, fiule Eustratie, că atât de mult te-a întărit pe tine Atotputernicul Dumnezeu; rogu-mă ție, pomenește-mă și pe mine". Răspuns-a Sfântul Eustratie: "Nu face aceasta, duhovnicescule părinte; ci căutând la treapta dată ție, așteaptă de la mine cuvenita închinăciune".

Apoi, șezând ei, Eustratie a zis către episcop: "De vreme ce, vrând Dumnezeu, dimineată într-al treilea ceas din zi, am să stau înaintea stăpânului meu Hristos, pentru că El mi s-a descoperit mie, primește hârtia testamentului meu și o citește". Citind-o, episcopul l-a rugat pe el și pe clericii săi ce erau împreună cu dânsul, ca să iscălească acea diată a lui; și a spus episcopului că singur să ia trupul lui și al Sfântului Orest și să le pună la locul ce este scris în diată. Apoi și celelalte toate care sunt scrise, să se sârguiască a le împlini,

făgăduindu-i pentru acea osteneală și sânguință, răsplătire de la Domnul nostru Iisus Hristos în viața ce va să fie. Iar episcopul a făgăduit că va împlini toate poruncile. Apoi Sfântul Eustratie l-a rugat pe episcop să-l învrednicească și pe el cu Sfânta Împărtășanie a dumnezeieștilor Taine, pentru că de când era în temniță nu se împărtășise.

Deci, fiind aduse cele de trebuință pentru slujbă și săvârșindu-se Sfânta Jertfă, Sfântul Eustratie s-a apropiat și a primit acel mărgăritar ceresc; și îndată a strălucit în temniță lumina unui fulger și s-a auzit glas: "Eustratie, bine te-ai nevoit, vino și te suie în ceruri, ca să primești cununa ta!" Iar acel glas l-au auzit toți câți erau acolo și au căzut cu frică cu fețele la pământ. Și toată noaptea aceea a petrecut-o episcopul împreună cu Sfântul Eustratie, îndulcindu-se de cuvintele lui. Apoi, răsărind luceafărul, s-a dus, făgăduind a împlini cu fapta toate cele scrise în diată.

După ce s-a făcut ziuă, Agricolaie, venind la judecată, a trimis să aducă pe Sfântul Eustratie și, chemându-l la sine, i-a zis în taină: "Martor îmi este dreptatea cea atotvăzătoare, o, Eustratie, că foarte mult mă doare inima pentru tine, pentru ce nu voiești a te supune poruncii împărătești? Măcar înaintea poporului fă-te ca și cum ai fi de o

credință cu noi și numai de formă te închină zeilor, iar în tine crede și te roagă Dumnezeuului tău, că acela te va ierta pe tine, căci faci acestea nu de voie, ci de nevoie; nu pofti a pieri ca unul din făcătorii de rele, fiind bărbat plin de atâta învățătură și înțelepciune. Și de așa ști că nu pătimesc ceva, apoi nici aceasta nu mi-ar fi trebuit de la tine. Pe mulți am pierdut din cei de credința ta și nici unul n-am miluit. Iar de tine foarte mult îmi pare rău și voiesc a te cruța, căci toată noaptea aceasta nedormind, am fost în mare mâhnire".

Sfântul Eustratie a zis: "Nu te îngriji de aceasta, nici nu cădea în vreo nevoie pentru mine, ci ceea ce-ți este poruncit de împărații tăi, aceea să faci; pentru că eu nici cu fățarnicia, nici în vreun alt oarecare chip nu mă voi închina zeilor tăi; ci voi mărturisi pe Dumnezeuul meu înaintea tuturor și în mijlocul multora, îl voi lăuda pe El. Și să știi cu tot dinadinsul că muncile tale sunt ca o veselie pentru mine; iar de voiești încearcă cu lucrul". Ighemonul, acoperindu-și fața cu mâna sa, plângea, încât l-a văzut tot poporul ce stă împrejur. Și, pricepând toți că jelește pe nevinovatul Eustratie, plângeau și ei, făcându-se mare tânguire în cetate. Iar Sfântul Eustratie a zis către judecător: "Dumnezeu Cel preaînalt, să răsplătească meșteșugul cel cu vicleșug rău al tatălui tău, satana, că acela a dat această ispită asupra mea, ca să facă împiedicare

cinstei ce-mi stă înaintea; fă ceea ce voiești pentru că eu sunt rob al Stăpânului meu, Iisus Hristos, mă împotrivesc poruncii împărătești și mă îngrețoșez de uriciunile idolești; pentru că uriciune sunt și cei ce se închină lor".

Văzând Agricola stăruința lui Eustratie în credința creștinească și osârdia lui cea mare către Hristos, abia a dat asupra lui răspunsul cel desăvârșit, într-alt chip: "Pe Eustratie, cel ce nu s-a supus poruncii împărătești și n-a vrut să jertfească zeilor, poruncesc să se ardă, ca în foc să se piardă sufletul său de fier". Acestea zicând, s-a sculat și a plecat degrabă din divan. Și fiind dus sfântul spre ardere, se ruga în auzul tuturor în acest chip: "Te măresc pe Tine, Doamne, că ai căutat spre smerenia mea și ai mântuit de nevoi sufletul meu. Acum, Stăpâne, să mă acopere mâna Ta și să vină peste mine mila Ta, că s-a tulburat sufletul meu și cu durere va ieși din ticălosul și necuratul meu trup. Că nu cumva să-l întâmpine sfatul cel viclean al potrivnicului și să-l împiedice întru întuneric, pentru păcatele mele, făcute întru cunoștință și necunoștință. Milostiv fii mie, Stăpâne, și să nu vadă sufletul meu întunecatul chip al viclenilor diavoli, ci să-l primească îngerii Tăi cei prealuminați și străluciți. Arată slavă numelui Tău cel sfânt și cu puterea Ta ridică-mă la dumnezeiasca Ta judecată; când mă vei judeca, să

nu mă apuce mina stăpânitorului lumii acesteia, ca să mă ducă pe mine păcătosul în adâncul iadului, ci stai lângă mine și fii mie mântuitor și sprijinitor. Pentru că muncile acestea trupești, veselie sunt robilor Tăi. Miluiește, Doamne, sufletul meu cel întinat cu patimile vieții acesteia; și-l primește curat prin pocăință și prin mărturisire, că binecuvântat ești în vecii vecilor. Amin".

Astfel rugându-se sfântul și cuptorul fiind foarte ars, a făcut semnul Crucii lui Hristos și a intrat în cuptor, cântând și zicând: "Doamne, Iisuse Hristoase, în mâinile Tale îmi dau duhul meu". Și astfel și-a dat în pace duhul său. Dar n-a vătămat focul sfântul lui trup și nici de părul lui nu s-a atins. Deci, s-a săvârșit Sfântul Eustratie, în luna decembrie a treisprezecea zi. Iar episcopul cetății Sevastia, luând moaștele Sfântului Eustratie și ale Sfântului Orest, a făcut ceea ce era scris în viața mucenicului. Iată o minune a acestor sfinți mucenici.

Înainte de porțile cetății Constantinopolului era o mănăstire ce se chema Olimp, în care era zidită o biserică, în numele celor cinci sfinți mucenici: Eustratie, Auxentie, Evghenie, Mardarie și Orest. Și era obicei vechi de venea împăratul și patriarhul în acea mănăstire la praznic, la pomenirea acestor

sfinți mucenici și dădeau cele de trebuință monahilor. Pentru că era lăsat așezământ de la cel ce zidise mănăstirea, ca să nu agonisească nimic monahii cei ce viețuiau într-însa, să nu aibă nici sate, nici vii; ci să se lase pe ei în purtarea de grijă a sfinților mucenici și să ia aminte de mântuirea lor.

De vreme ce se păzea porunca celui ce o dăduse, de aceea nu se depărtau nici sfinții mucenici, îngrijindu-se de cele pentru trebuință mănăstirii. Însă darul lui Dumnezeu trebuie căutat, ca să se arate mai cu adevărit că cei ce nădăjduiesc în Dumnezeu și-L caută, nu se lipsesc de tot binele, mai mult decât toți cei ce nădăjduiesc spre bogăție. Deci, Dumnezeu, purtătorul de grijă al tuturor, vrând mai mult a preamări locul răbdătorilor Săi de chinuri, a cerceta cu darul Său pe cei ce slujesc Lui și a-i mângâia întru sărăcia lor, a rânduit să fie în vremea praznicului o furtună mare, ploaie multă și frig mare, încât nimeni din cetate n-a venit la praznicul sfinților mucenici.

Cântând Vecernia și canonul, monahii de acolo erau în mare mâhnire, pentru că nu aveau ce să mănânce și făceau defăimare sfinților mucenici înaintea icoanei lor, zicând: "Dimineă, când vom ieși de la locul acesta, ne vom risipi fiecare pe unde va putea să-și afle cele de trebuință". Iar după ce s-

a întunecat, a venit portarul la egumen, zicând: "Binecuvintează, părinte, să aduc la tine un bărbat, care a venit de la împărat cu două cămile încărcate". Poruncind egumenul, a intrat un bărbat foarte însemnat, zicând: "Împăratul v-a trimis bucate și vin". Făcând rugăciune, le-a dus în pivniță, apoi au mâncat toți din bucate și au băut vin, iar celelalte bucate le-au păstrat".

Fiind cu toții împreună, a venit iarăși portarul spunând despre altul care venise de la împărăteasă și, fiind și acela adus înăuntru, a zis egumenului: "Iată, v-a trimis împărăteasa pește bun și zece galbeni". Și iarăși a venit portarul, spunând despre un alt bărbat ce venise de la patriarh și, adus fiind și acesta înăuntru, a dat egumenului vase bisericești, zicând: "Patriarhul a binevoit că dimineață aici să slujească Sfânta Liturghie".

Egumenul a zis către bărbații aceia care veniseră: "Precum Dumnezeu va voi, așa se va face; dar voi vă veți duce de aici?" Ei au răspuns: "De vom avea loc aici, vom rămâne până dimineață". Deci, a poruncit egumenul ca să-i ducă în pridvorul bisericii, întrebându-i despre numele lor. Și a zis cel ce venise primul de la împărat: "Eu mă numesc Auxentie; iar cel de la împărăteasă a spus

că-l cheamă Evghenie; iar cel cu vasele de la patriarh, Mardarie.

În vremea cântării Utreniei, au mai intrat în biserică doi bărbați și, după citirea psaltirii, a zis egumenul să se citească din patimile sfinților mucenici. Însă monahii au zis să le lase necitite pentru că n-a venit nimeni la praznic din cetate. Iar un bărbat din cei ce intrase în biserică, "pe care nimeni nu-l știa cine este, a zis". Dați-mi cartea să citesc eu. Și aceasta făcându-se, a ajuns povestirea la scriptura unde zice: a fost încălțat Eustratie cu încălțările de fier cu piroane ascuțite. Apoi, lovind în pardoseala bisericii cu toiagul, oftând și înfingându-se toiagul pe care-l avea în mina și cu care lovise pardoseală, a dat ramuri și s-a făcut copac. Atunci, cei ce stăteau la spatele lui, au zis: "Oare pentru tine ai făcut aceasta, Eustratie?" Și a zis: "Nu. Puține sunt pătimirile mele în fața răsplătirii lui Dumnezeu. Ci această s-a făcut ca să nu rămână praznicul nostru fără cei din cetate". Aceasta zicând el, îndată toți s-au făcut nevăzuți.

Egumenul, ieșind din biserică, a aflat beciul plin de pâine și de pește, iar vasele cele deșerte s-au aflat pline cu vin. Atunci au vestit degrabă pe împărat și pe patriarh de minunea ce se făcuse și, toți venind, au preamărit pe Dumnezeu și pe sfinții Lui mucenici. Iar toiagul ce se făcuse copac s-a

frânt și l-au împărțit pentru binecuvântare. Și multe tămăduiri s-au făcut neputincioșilor într-acea zi, cu rugăciunile sfinților răbdători de chinuri. Cu ale căror sfinte rugăciuni slăvim pe Tatăl, pe Fiul și pe Sfântul Duh, un Dumnezeu în Treime, Căruia se cuvine slava și stăpânirea în veci. Amin.

